

Verslag en evaluatie werkzaamheden Commissie Bemesting Akkerbouw Vollegroondsgroenten 2017

11 april 2018

Janjo de Haan namens de CBAV

Aanleiding van deze notitie

De Commissie Bemesting Akkerbouw Vollegroondsgroenten (CBAV) stelt al jaren de bemestingsadviezen in de akkerbouw en groententeelt vast. In 2013 heeft de commissie de adviesbasis bemesting omgevormd tot het Handboek Bodem en Bemesting. Tot en met 2013 is de CBAV gefinancierd door het Productschap Akkerbouw. Met het wegvallen van het Productschap Akkerbouw had de CBAV geen financiering. De BO-akkerbouw heeft vanaf 2016 financiering vrijgemaakt om het werk van de CBAV voort te zetten met de opdracht vooral werk te maken van het bekend maken en profileren van de CBAV, het Handboek Bodem en Bemesting en de bemestingsadviezen. De BO-akkerbouw heeft de CBAV verzocht kort verslag te doen van haar werkzaamheden van het afgelopen jaar en haar werkzaamheden te evalueren. Deze notitie omvat deze aspecten.

Samenstelling CBAV

De samenstelling van de CBAV is in 2017 gewijzigd ten opzichte van 2016. Nieuwe leden van de CBAV zijn: Edwin Michiels vervangt René van der Vin als voorzitter (LTO Nederland) en Edwin de Jongh vervangt Tjitse Bouwkamp (BO-akkerbouw). De BO-Akkerbouw heeft als wens aan de CBAV gegeven dat ze een vertegenwoordiger van een tweede laboratorium in de commissie wilden hebben. Daarop heeft de CBAV gevraagd aan 8 laboratoria om te solliciteren en uit deze procedure is Geert Horlings van HLB geselecteerd als nieuw lid vanaf najaar 2017.

De overige zittende leden van de CBAV zijn Klaas Hoekstra (NAV), Janjo de Haan, Willem van Geel en Jaap Schroder (WUR), Romke Postma (NMI), Peter Wilting (IRS), Harm Brinks (Delphy) en Arjan Reijneveld (Eurofins Agro).

Activiteiten CBAV 2017

- Basis werkzaamheden van de commissie:
 - *Commissie-overleg*: 4 vergaderingen op 4 april, 27 juni, 26 september en 30 november. In de vergaderingen zijn o.a. aan de orde geweest:
 - Verslag 2016
 - Werkplan 2018
 - Sollicitatieprocedure vertegenwoordiger 2^e laboratorium in commissie
 - Communicatie 2017 (o.a. nieuwsberichten en vakbladartikelen)
 - Themamiddag bemesting akkerbouw 2 februari en 30 november
 - Onderzoeksprojecten BO-akkerbouw op gebied van bemesting
 - Kringloopwijzer akkerbouw
 - Equivalente maatregelen
 - Systemen voor stikstofbemestingsrichtlijnen
 - Magnesiumadvies
 - Gewasmetingen en plantsapmetingen
 - Fosfaatbemestingsadviezen
 - Humificatiecoëfficiënt compost
 - Afbraak organische stof
 - *Secretariaatsvoering*: voorbereiding van vergaderingen, inhoudelijk en technisch beheer van het Handboek Bodem en Bemesting, beantwoording van korte inhoudelijke vragen van gebruikers en archivering van alle relevante documenten.
- Communicatie: zie overzicht in bijlage. De volgende activiteiten zijn uitgevoerd in 2017.

- 15 nieuwsberichten op de site van het Handboek Bodem en Bemesting
- Social media activiteiten via Twitter, Facebook en LinkedIn. Stand van zaken per 28 maart 2018:
 - Twitter 341 volgers (groei van 37 in 2017) en 76 tweets (37 in 2017)
 - Facebook 84 'vind ik leuk's' (groei van 3 in 2017)
 - LinkedIn groep met 35 leden (groei van 4 in 2017)
- 6 vakbladartikelen
- 1 presentatie
- Themamiddag CBAV bemesting akkerbouw 2 februari 2017 (ca. 100 bezoekers)
- Themamiddag CBAV bemesting akkerbouw 30 november 2017 (ca. 80 bezoekers)
- Uitbouwen Handboek Bodem en Bemesting en actualisatie van adviezen
 - Gewasanalyses en plantsapmetingen. N.a.v. presentaties en discussies zijn de volgende wijzigingen aangebracht
 - Algemene tekst opgenomen "Gewasanalyses en bemestingsadviezen", op de pagina Handeling – bemesting onder de kop: "Overzicht analysemethoden en adviesystemen"
 - Aangepaste teksten Magnesiumadvies, Mangaanadvies, Boriumadvies
 - Mg-advies: Bij het magnesiumadvies is de omrekening van Mg-CaCl₂ en Mg-CEC naar MgO opgenomen.
 - Humificatiecoëfficiënt compost is aangepast n.a.v. onderzoek NMI in opdracht van BVOR en Vereniging Afvalbedrijven.
 - Fosfaatbemestingsadviezen: De ontwikkeling van een nieuw fosfaatbemestingsadvies op basis van P-Cal₂ en P-Al is besproken in de commissie. Verwacht wordt dat het nieuwe advies in 2018 in de adviesbasis opgenomen kan worden.

Door de moeilijke start van het door BO-akkerbouw gefinancierde onderzoek heeft de commissie nog maar beperkt adviezen kunnen actualiseren op basis van nieuw onderzoek. De commissie is blij met de start van de bespreking van het nieuwe fosfaatbemestingsadvies en hoopt ook voor de andere nutriënten dit op korte termijn te kunnen opnemen, maar is hierin afhankelijk van Eurofins voor de onderbouwing.

- Lange termijn visie bodem- en bemestingsadviezen. De CBAV heeft in 2017 op dit punt geen acties ondernomen.

Evaluatie CBAV 2017

In 2017 heeft de commissie de werkwijze zoals in 2016 ingezet doorgezet, waarin het zich beperkt tot de kerntaken (advisering BO-akkerbouw, beoordelen adviezen, beheer Handboek Bodem en Bemesting en communicatie) en waarbij inhoudelijke ontwikkeling van adviezen en onderzoek ondergebracht zijn in aparte onderzoeksprojecten. De CBAV heeft in 2017 de lijn gericht op communicatie en profilering van de commissie en het Handboek voortgezet. Dit heeft geresulteerd in een serie nieuwsberichten, verspreiding daarvan via social media netwerken, twee themamiddagen, vakbladartikelen en een presentatie. Hiermee is de stijgende lijn van eerdere jaren van bezoek website en interactie op social media doorgezet. De themamiddagen waren beiden inhoudelijk goed en redelijk tot goed bezocht.

De wensen tot ontwikkeling van het Handboek Bodem en Bemesting en nieuwe adviezen zoals vorig jaar geuit in de evaluatie blijven staan. Op dit gebied is slechts beperkte vooruitgang geboekt. De noodzaak om te werken aan vernieuwing en betere ontsluiting van adviezen wordt door de CBAV echter van groot belang gevonden. Dit kan verbeteren wanneer het kennis en innovatieprogramma van de BO-akkerbouw daadwerkelijk van start kan gaan.

Bijlage Overzicht uitgevoerde communicatie 2017

Website [www.handboekbodemenbemesting](http://www.handboekbodemenbemesting.nl)

Bezoek website

- Aantal bezoeken in 2017 t/m november: 33.446, waarvan 28.418 uit Nederland (2016: 20.877; 2015: 11.097)
- Aantal pagina's bezocht uit Nederland t/m november: 78.229 (2016: 64.699, 2015: 38.263)
- Populairste bezochte pagina's buiten de homepage:
 1. Handeling/Bemesting/Type-meststoffen-en-hun-werking-en-efficientie.htm 3,471
 2. Handeling/pH-en-bekalking/Effect-pH-op-beworteling-opname-mineralisatie-en-beschikbaarheid-nutrienten.htm 1,692
 3. Handeling/pH-en-bekalking/Effect-pH-op-bodemleven.htm 1,542
 4. Handeling/pH-en-bekalking/CEC-bezetting-CaMgK.htm 1,275
 5. Bodem/Bodemstructuur.htm 1,153
 6. Handeling/Bemesting/Overzicht-analysmethoden-en-adviesystemen.htm 1,131
 7. Handeling/Bemesting/Secundaire-hoofdelementen/Zwavel-1.htm 983
 8. Handeling/Organisch-stofbeheer/Organische-stof.htm 951
 9. Handeling/Organisch-stofbeheer/Samenstelling-en-werking-organische-meststoffen/Werking-van-organische-meststoffen.htm 861

Nieuwsberichten

Zie <https://www.handboekbodemenbemesting.nl/nl/handboekbodemenbemesting/Nieuws.htm>

1. 8 december 2017 Themadag Bemesting Akkerbouw: optimaal bemesten binnen nieuwe mestbeleid
2. 24 november 2017 Stikstofbemestingsadviezen: actualiteit en systematiek voor aanpassing
3. 1 november aankondiging Themamiddag Bemesting Akkerbouw
4. 24 oktober Houd rekening met gewas- en bodemadvies voor fosfaat en kali
5. 10 oktober 2017 Organische stof in compost stabiel dan gedacht
6. 31 augustus: Themamiddag Bemesting Akkerbouw – reserveer de datum
7. 5 augustus: Juiste stikstofgift voor een goed geslaagde groenbemester
8. 27 juli: Kies de juiste groenbemester in verband met aaltjes
9. 26 juni: Bijmestsystemen voor aardappelen wel stikstofbesparing maar geen equivalente maatregel
10. 16 juni 2017 Fosfaatgebruiksnormen soms te ruim, soms te krap
11. 13 juni 2017 Hogere graanopbrengsten rechtvaardigen hogere stikstofgebruiksnorm op zand en lössgrond
12. 8 juni 2017 Equivalente maatregelen bieden ruimte onder voorwaarden
13. 15 februari 2017 Nieuwe systematiek leidt tot grotere differentiatie N adviezen
14. 9 februari 2017 Themadag Bemesting Akkerbouw geeft veel nieuwe kennis
15. 25 januari 2017 Afbraaksnelheid organische stof beter te voorspellen

Social media (stand van zaken per 28 maart 2018)

- Twitter (https://twitter.com/CBAV_advies):
 - o 341 volgers waaronder veel akkerbouwers en mensen uit toeleverende industrie (+37 sinds begin 2017)
 - o 76 tweets waarvan ca. 37 in 2017
 - o In 2016 45000 weergaven, 1276 interacties, 128 retweets/vind ik leuk, 609 clicks
 - o Populaire berichten (> 2000 weergaven)
 - Derk v Balen: Bodemverbeteraars gaven weinig effect op bodemkwal. & opbrengst. Wees kritisch op deze middelen. Themadag bemesting akkerbouw
 - "Nieuwe systematiek leidt tot grotere differentiatie N-adviezen. Lees het hele nieuwsbericht op de website.
 - "Ondergrondverdichting geeft gem. 5-10% opbrengstderving: Presentatie Jan vd Akker, Themadag Bemesting Akkerb 2 feb

- Wees kritisch op het aanbod van "bodemverbeteraars", Presentatie Derk v Balen, Themadag Bemesting Akkerbouw 2 feb
 - "Werk winterharde groenbemesters op zandgrond kort na de winter in.
- Facebook (<https://www.facebook.com/Handboekbodemenbemesting/>)
 - o 84 'vind ik leuk's', (+3 in 2017)
 - o Tweets worden automatisch doorgeplaatst op facebook pagina
 - o Populaire berichten:
 - Themadag Bemesting Akkerbouw geeft veel nieuwe kennis 740
 - Aankondiging Themamiddag Bemesting Akkerbouw 1 nov 703
 - Moeten stikstofbemestingsrichtlijnen worden geactualiseerd 469
 - Kies de juiste groenbemester 350
 - Aankondiging Themamiddag Bemesting Akkerbouw 4 sept 338
- LinkedIn groep Handboek Bodem en Bemesting
 - o 35 leden (+4 sinds begin 2017)
 - o Nieuwsberichten gedeeld op LinkedIn.

Vakbladartikelen

1. Nieuwe Oogst. Waterkwaliteit beter, maar nog niet op orde. 18 dec 2017.
<https://www.nieuweoogst.nu/nieuws/2017/12/18/waterkwaliteit-beter-maar-nog-niet-op-orde>
2. Nieuwe Oogst. Prototype Kringloopwijzer Akkerbouw klaar voor test. 5 dec 2017.
<https://www.nieuweoogst.nu/nieuws/2017/12/05/prototype-kringloopwijzer-akkerbouw..>
3. BVOR. Handboek Bodem en Bemesting past humuscoëfficiënt aan. 12 oktober 2017.
<http://bvor.nl/blog/handboek-bodem-en-bemesting-past-humuscoefficient-aan/>
4. Akker. Erik Colenbrander. Bemestingsadvies wordt veel preciezer, Balansmethode moet Nmin-advies gaan vervangen. Nr 3. Maart 2017. <http://edepot.wur.nl/412143>
5. Groente & Fruit. 'De bodem staat onder druk'. 3 feb 2017.
<http://www.gfactueel.nl/Vollegroond/Nieuws/2017/2/De-bodem-staat-onder-druk-90314E/>
6. Boerenbusiness.nl. Bodemvruchtbaarheid. Achteruitgang niet bewezen. Verdichting baart zorgen. Vrijdag 3 februari 2017.
<http://www.boerenbusiness.nl/ondernemen/grond/artikel/10873265/bodemvruchtbaarheid-achteruitgang-niet-bewezen>

Presentaties

18 december 2018: Maximale opbrengst, optimale bemesting en de huidige wetgeving, gaat dat lukken? Landbouw in Brussel, agrarische informatieavond, Herkingen.

Themamiddag

1. Themamiddag CBAV 2 februari 2017 in Nijkerk, 100 aanwezigen. Verslag en presentaties zie nieuwsbericht <https://www.handboekbodemenbemesting.nl/nl/handboekbodemenbemesting/-Themadag-Bemesting-Akkerbouw-optimaal-bemesten-binnen-nieuwe-mestbeleid.htm>
2. Themamiddag CBAV 30 november 2017 in Putten, 80 aanwezigen. Verslag en presentaties zie nieuwsbericht <https://www.handboekbodemenbemesting.nl/nl/show/Themadag-Bemesting-Akkerbouw-geeft-veel-nieuwe-kennis-.htm>